

Høylandet kommune

Næring og landbruk

Retningslinjer for tilskudd til spesielle miljøtiltak i landbruket - SMIL

Høylandet 2025

Behandlet 13.mars 2025

Postadresse:	Sentralbord:	74 32 48 00
Høylandet kommune	Telefaks:	
7877 Høylandet	Saksbehandler tlf:	90255397
E-post: postmottak@hoylandet.kommune.no		
www.hoylandet.kommune.no		

Bankgiro:	4466 10 00187
Bankgiro for skatt:	7855 0517433
Org. nr:	NO 959 220 476

Innhold

Innhold	2
1. SMIL i Høylandet kommune	3
2. Generelle prioriteringer og presiseringer	3
3. Tilskudd til planleggings- og tilretteleggingsprosjekter (§4).....	4
4. Tilskudd til kulturlandskapstiltak og forurensingstiltak (§5).....	4
4.1 Kulturlandskapstiltak	4
4.1.1 Biologisk mangfold.....	5
4.1.2 Kulturminner og kulturmiljø	5
4.1.3 Friluftsliv.....	6
4.2 Tiltak mot forurensing	7
4.2.1 Avrenning til vann	7
4.2.2 Utslipp til luft	8
5. Søknad og saksbehandling & utbetaling (§§ 6-7).....	8
6. Administrasjon, klage og dispensasjon (§ 8)	8
7. Opplysningsplikt og kontroll (§ 9).....	8
8. Omgjøring, tilbakebetaling og motregning (§ 10)	9
9. Prioriteringer	9

1. SMIL i Høylandet kommune

I henhold til Forskrift om tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket av 4. februar 2004 er kommunene pålagt å lage egne retningslinjer for prioritering av søknader. I § 8 er det formulert slik: *”Kommunen skal fastsette overordnede retningslinjer for prioritering av søknader. Slike retningslinjer skal utarbeides i dialog med Fylkesmannen og næringsorganisasjonene i jordbruket lokalt”.*

Høylandet kommune gjør i det følgende rede for sine prioriteringer med utgangspunkt i *”Forskrift om tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket”* av 4.2. 2004, endret 26.10.2018 og Rundskriv 2021-18. Paragrafene i overskriftene henviser til forskriften.

For 2025 har Høylandet kommune fått tildelt kr 310 000. Det kan søkes ekstra bevilgning 10. juni, og man må gi tilbakemelding om behov 10.september for å beholde gjenværende midler eller få justert potten til det faktiske behovet.

Søknadsfrist for ordningen er 1. mai og 1. september. Saksbehandling gjøres fortløpende fram mot søknadsfristene. Søknader som kommer inn etter 1. september kan ikke behandles før påfølgende år med mindre Statsforvalteren har rom for å omfordele midler til spesielt viktige prosjekter også senere på året.

2. Generelle prioriteringer og presiseringer

Forskriftens §§ 1-3 Formål, virkeområde og vilkår angir mål og avgrensinger for bruken av virkemidlene, og rammene for hva som faller inn under ordninga. Innenfor disse rammene kan kommunen foreta prioriteringer.

Høylandet kommune vil prioritere søkere som fyller kriteriene for å motta støtte etter den generelle forskriften om produksjonstilskudd. Personer som leier ut dyrka mark til andre, men som ellers fyller kriteriene som nevnt ovenfor er også søknadsberettiget.

Tiltak for å bevare og bruke kulturminner og kulturmiljøer i skog og utmark omfattes ikke av denne ordningen med mindre det dreier seg om kulturminner knytta til jordbruksdrift, og når slike tiltak vil bidra til gode helhetsløsninger for kulturlandskapet.

Det kreves at søkeren overholder aktuelle lover og forskrifter. Tiltak som er i strid med planer eller planvedtak etter plan- og bygningsloven kan ikke gis tilskudd.

Dersom søkeren leier landbrukseiendommen der tiltaket skal gjennomføres, må søkeren ha skriftlig samtykke fra eieren til å gjennomføre arbeidet.

Det kan gis tilskudd til tiltak på landbrukseiendommer i områder vernet etter naturvernloven og/eller kulturminneloven når vernebestemmelsene forutsetter skjøtsel ved aktivt landbruk eller ikke er til hinder for vanlig landbruksdrift. For områder og objekter som er vernet etter kulturminneloven, forutsettes at tiltak planlegges og godkjennes i samråd med regional kulturminneforvaltning. For områder som er vernet etter naturmangfoldloven, forutsettes at tiltak planlegges og godkjennes i samråd med Høylandet kommune. Tilsvarende gjelder i områder hvor det foreligger verneforslag eller hvor det er igangsatt arbeid med vern etter kulturminneloven eller naturmangfoldloven.

Ved innvilgning av tilskudd til tiltak eller prosjekter under §§ 4 og 5 kan kommunen stille vilkår som gjelder inntil 10 år fra tilskudd er utbetalt.

De omsøkte arbeidene må ikke påbegynnes før søknad med plan er godtatt av tilskuddsmyndigheten og vedtak er mottatt. Videre må det, for freda kulturminner (inkludert freda bygninger), være gitt nødvendige tillatelser fra den regionale kulturminneforvaltningen (jfr. kulturminneloven). Tiltak på ikke-freda kulturminner bør vurderes i samråd med kulturminneforvaltningen.

Kostnader til tillaging av plan og søking kan tas med i kostnadsoverslaget. Dersom slike kostnader utgjør mer enn 5 % av tilskuddsgrunnlaget, må de kunne dokumenteres.

Søknader som mangler tilfredsstillende planer, vil ikke bli behandlet.

Tiltak som innebærer store kostnader og kan påregnes liten effekt vil bli lavt prioritert og kan få redusert tilskuddsandel.

3. Tilskudd til planleggings- og tilretteleggingsprosjekter (§4)

Det kan innvilges tilskudd til prosjekt som leder fram til planer for konkrete tiltak som nevnt i § 5. Formålet med slike prosjekt er å legge forholdene til rette for større helhetlige prosjekter over større områder f.eks. knytta til et vassdrag eller ei grend, og å få i gang prosesser som leder fram til gode og konkrete kulturlandskaps- og forurensingsdempende tiltak som nevnt i § 5.

Tiltak som innebærer oppfølging av et planleggings- og tilretteleggingstiltak prioriteres høyt i Høylandet kommune.

Tilskuddsnivå

Det kan gis tilskudd på inntil 75 % av godkjent kostnadsoverslag. I særlige verdifulle områder og for tiltak som medfører stor ulempe eller merarbeid eller er uegennyttig for søker, kan kommunen gjøre unntak og gi tilskudd inntil 100 %.

4. Tilskudd til kulturlandskapstiltak og forurensingstiltak (§5)

4.1 Kulturlandskapstiltak

Målet er å ta vare på og utvikle jordbrukets kulturlandskap både i innmark og utmark.

Forskriften omfatter tiltak som:

- Ta vare på og utvikle jordbrukets kulturlandskap
- Ta vare på variasjonen i jordbrukets verdifulle kulturlandskap
- Ta vare på og skjøtte biologisk verdifulle arealer i jordbruket
- Bedre status for truede arter i jordbruket
- Øke bruk og vern av jordbrukets genetiske ressurser
- Å bedre tilstanden til kulturminner og kulturmiljøer i jordbruket
- Bedre allmenhetens tilgang til jordbrukslandskapet

4.1.1 Biologisk mangfold

Biologisk mangfold er variasjon og mangfold innen plante- og dyrearter, naturtyper, leveområder og økologiske prosesser i disse, samt arvelig variasjon innen plante- og dyrearter. Målet er å ta vare på og drive skjøtsel av biologisk verdifulle arealer i jordbruket og med dette bedre status for truede arter.

Tiltak som prioriteres:

- Rydding og gjerding av gamle kulturbeiter som tydelig preges av tidligere beiting.
- Bekjemping av fremmede skadelige arter i kulturlandskapet

Gammel kulturmark defineres som areal med vegetasjon som er utformet ved slått, beiting, brenning eller andre driftsformer gjennom en lang periode, ofte uten tilførsel av handels- /husdyrgjødsel og med et plante- og dyreliv som skiller seg ut fra det som ellers i området.

Det kan søkes om støtte til rydding, skjøtsel, vedlikehold, restaurering og begrensede investeringer som vil utgjøre en merkostnad eller merarbeid i forhold til det en kan regne med ved vanlig landbruksdrift.

Følgende vilkår ligger til grunn for tildeling av midler til biologisk mangfold og gammel kulturmark:

- Det skal ikke brukes kunstgjødsel eller husdyrgjødsel på disse arealene.
- Rot/stubbeskudd, frøforynga tre og busker som ikke holdes nede av dyra, skal ryddes manuelt.
- Hogst og tynning av kantvegetasjon og rensk av bekker og grøfter skal utføres i samsvar med Forskrift for produksjonstilskudd i jordbruket.
- Ta vare på gamle trær og einer.
- Området skal brukes som beitemark/slåttemark i minimum 10 år etter at engangstiltaket er gjennomført
- Beitepresset skal være sterkt nok til at området framstår som tydelig avbeitet i løpet av vekstsesongen. For lavt beitepress kan i noen tilfeller kompenseres med beitepussing.

For fremmede skadelige arter vil areal der bekjemping bare kan gjennomføres manuelt og mekanisk, uten bruk av kjemisk plantevern bli prioritert. Det vil konkret bety arealer med DEBIO-godkjent økologisk produksjon og arealer som inngår i RMP-ordningen. Ut over dette prioriteres kun fellestiltak, der alle i ei grend deltar, og det foreligger plan for oppfølging i 10 år.

Tilskuddsnivå

Det kan gis tilskudd på inntil 50 % av godkjent kostnadsoverslag for gjerding og rydding. I særlige verdifulle områder med rikt biologisk mangfold, kan kommunen gjøre unntak og gi høyere tilskudd.

For bekjempelse av fremmede arter kan det gis tilskudd på inntil 70% av godkjent kostnadsoverslag.

4.1.2 Kulturminner og kulturmiljø

Med kulturminner menes alle spor etter menneskelig virksomhet i vårt fysiske miljø, herunder lokaliteter som er knyttet til tradisjon, tro eller historiske hendelser. Med kulturmiljøer menes

områder der kulturminner inngår som en del av en større helhet eller sammenheng. Alle kulturminner fra før 1537, bygninger før 1650 og samiske kulturminner som er eldre enn 100 år, er automatisk fredet. Andre bygninger eller kulturmiljøer kan fredes etter vedtak. Verneverdige bygninger er arkitektonisk eller kulturhistorisk verdifulle bygninger som ikke er freda men som likevel bør bevares pga. egenverdi eller som del av et helhetlig miljø.

Tiltak skal bidra til skjøtsel av vegetasjon på og omkring kulturminner og kulturmiljøer, og tiltak som vedlikehold, istandsetting, bevaring og planlagt bruk av kulturminner og kulturmiljøer som er en del av landbrukets kulturlandskap.

Eksempel på kulturminner i tilknytning til jordbrukslandskapet:

- Alle slags bygninger på gårdstun og i innmark og delvis i utmark, fra våningshus og driftsbygninger til løer, kvernhus, setrer, staurhus, sammarfjøs mv.
- Boplasser, hustufter og ruiner, gammetufter og gårdshauger
- Gravhauger og – røyser, helleristninger, offersteder mv.
- Rydningsrøyser, bakkemurer, terrasserings, tre- og steingjerder, gjeil/fegater mv.
- Jakt- fiske- og fangstinnretninger, stakktufter, jernutvinningsplasser, kol- og tjæremiler, fløtningsdammer mv.

Kulturmiljøer i jordbrukslandskapet er eksempelvis gårdstun, seteranlegg, samling av gravhauger og naustmiljø.

Objekter og tiltak som prioriteres:

- Bygninger som inngår som viktige element i kulturmiljøer og kulturlandskapet
- Bygninger som er representative for lokal byggeskikk
- Bygninger som har tilknytning til tidligere driftsformer i landbruket

Alle tiltak som gjelder kulturminner og kulturmiljø, bør gjennomføres etter prinsipper som kulturminneforvaltningen legger til grunn. Det gjelder å bevare mest mulig av kulturminnets opprinnelige elementer, egenart og helhet og foreta så få forandringer som mulig. Reparasjon framfor hel utskiftning. Bruk av tradisjonelle, stedeegne materialer, håndverksteknikker og farger.

Det anbefales å kontakte regional kulturminneforvaltning for å sikre god kvalitet på planer og oppfølging av kulturminnetiltak.

Tilskuddsnivå

Tilskudd kan gis med inntil 35 % av godkjent kostnadsoverslag. I spesielle tilfeller kan det gis tilskudd inntil 50 % av godkjent kostnadsoverslag. Maksimal tilskuddssats pr. sak kr. 50.000,-.

4.1.3 Friluftsliv

Tiltak kan være knyttet til etablering, utbedring og vedlikehold av stier og turveger i jordbruksområder. Andre tiltak kan være merking av ferdselsårer, og utarbeidelse av enkel informasjon. Det kan være aktuelt å inkludere kompensasjon for vesentlig ulempe i forbindelse med allmenn ferdsel, for eksempel avlingstap, mer gjerdning mv.

Tilskudd kan brukes for å bedre muligheten for ferdsel til fots og opplevelse av jordbrukets kulturlandskap gjennom friluftsliv og rekreasjon. Det er et mål å skape sammenhengende sti- og

turveinett knyttet til landbruksvegane, til viktige linjedrag i landskap og forenkle adkomst til skog, utmark eller strandsoner.

Det gis ikke tilskudd til tiltak for å legge forholdene til rette for parkering eller ferdsel med motorkjøretøy. Tilrettelegging og skjøtsel av fornminner skal avklares med Nord-Trøndelag fylkeskommune.

Objekter og tiltak som prioriteres:

- Gamle, verneverdige eller freda stier som har stor kulturhistorisk verdi.
- Stor betydning for allmennheten, områder knyttet til næringsliv.
- Etablering, utbedring, rydding og vedlikehold av stier og turveier i jordbruksområder.
- Merking av ferdselsårer og enkel informasjon.

Tilskuddsnivå

Det kan gis tilskudd fra denne ordningen på inntil 50 % av godkjent kostnadsoverslag.

4.2 Tiltak mot forurensing

Gjelder tiltak som reduserer risikoen for erosjon på jordbruksarealer og i vannløp, som reduserer avrenning av næringsstoffer fra jordbruksarealer eller som reduserer forurensende utslipp fra jordbruket til jord, luft og vann.

4.2.1 Avrenning til vann

Dette omfatter utbedring og supplering av eksisterende anlegg for oppsamling og transport av vann, og som ikke fungerer tilfredsstillende mht. forurensingshensyn, erosjon og arealavrenning. Vanlig grøfting/drenering av jordbruksareal faller utenfor denne forskriftens formål.

Tiltak i og i tilknytning til eksisterende driftsbygning eller driftsopplegg. Rensetiltak som etablering av fangdammer og vegetasjonssone for å fange opp matjord og næringsstoffer i overflateavrenning fra dyrka mark, fortrinnsvis langs vassdrag.

Tiltak som prioriteres:

- Utbedring av hydrotekniske anlegg
 - Åpne avskjæringsgrøfter
 - Terrengforming for bedre kontroll med overflatevann
 - Oppdimensjonering av eksisterende lukka løp
 - Nedløpskummer for inntak av overflatevann til lukka løp
- Erosjonssikring i åpne løp
 - Steinsetting
 - Utforming og sikring av innløp/utløp til/fra lukka løp
 - Terskler eller kontinuerlig forbygging
- Gjenåpning av lukka løp
- Vegetasjonssoner/kantsoner langs vassdrag for å gjenskape naturlige kantsoner.
- Anlegg for oppsamling av avrenning fra rundballelagring, utesilo, fôringsplasser og utekveer
- Fangdammer/rensedammer/våtmarker

Det skal legges vekt på tiltakets forventede effekt mht. erosjonsreduksjon, forurensning og klima. Det stilles strenge krav til planlegging, materialkvalitet og utførelse av tiltaket mht. å ta unna og tåle flomvannføring. Dette betyr bl.a. bruk av gjeldende standarder og typetegninger. For fangdammer og lignende må det stilles strenge krav til planlegging, materialkvalitet og utførelse, jfr. kommentar under *hydroteknikk*.

Tilskuddsnivå

Det kan gis inntil 50 % tilskudd av godkjent kostnadsoverslag, men det skal ikke gis tilskudd til utbedringsarbeider som skyldes dårlig vedlikehold.

4.2.2 Utslipp til luft

Målet med temaet er å redusere utslipp av ammoniakk og klimagasser fra jordbruket, og å øke opptak av karbon i jord.

Tiltak som prioriteres:

- Dekke over utvendig gjødsellager
- Avskjæringsgrøfter og terrengforming for å sikre opptørking av dyrkamark og dermed lavere lystgassproduksjon.

Tilskuddsnivå

Det kan gis inntil 50 % tilskudd av godkjent kostnadsoverslag, men det skal ikke gis tilskudd til utbedringsarbeider som skyldes dårlig vedlikehold.

5. Søknad og saksbehandling & utbetaling (§§ 6-7)

Gjeldende elektroniske søknadsskjema gjennom Altinn skal nyttes.

Søknaden sendes kommunen. Søknader med samla støtte på under kr. 75.000,- behandles administrativt og refereres i formannskapet, mens større søknader behandles politisk.

Innvilget tilskudd utbetales etter mottatt skriftlig sluttrapport inkludert attestert prosjektrengskap. Det kan likevel foretas utbetalinger på bakgrunn av godkjent dokumentasjon etter hvert som deler av prosjektet eller tiltaket utføres. Minst 25 % av tilskuddet holdes tilbake inntil arbeidet er fullført og sluttregnskapet er godkjent.

6. Administrasjon, klage og dispensasjon (§ 8)

Vedtak om tildeling av tilskudd etter forskriften fattes av kommunen. Vedtak fattet av kommunen kan påklages til fylkesmannen.

7. Opplysningsplikt og kontroll (§ 9)

Søker har plikt til å oppgi alle nødvendige opplysninger som trengs for å kontrollere at bruken av tilskuddsmidlene er i tråd med forutsetningene.

8. Omgjøring, tilbakebetaling og motregning (§ 10)

Vedtak om innvilget tilskudd kan omgjøres og utbetalt tilskudd kan kreves tilbakebetalt dersom det avdekkes forhold som er i strid med det som er forutsatt ved innvilgning av tilskuddet. Kravet kan motregnes i tilskudd til mottakerens landbruksvirksomhet. Dersom tilbakebetaling ikke skjer innen den frist som blir gitt, kan det kreves forsinkelsesrenter i tillegg, jf. lov 17. desember 1976 nr. 100 om renter ved forsinket betaling m.v.

9. Prioriteringer

1. Avrenning til vann
2. Biologisk mangfold
3. Kulturminner og kulturmiljøer
4. Friluftsliv
5. Utslipp til luft

Søkere som har mange prosjekter som ikke er gjennomført blir ikke prioritert. Søkere som har søkt og fått tildelt mye tilskudd de siste 10 årene vil ikke bli prioritert.

Plantevern og verdifulle kulturlandskap har ingen spesiell prioritering, men kan likevel få tilskudd om prosjektet er godt.